

Zoopisník

Miroslava Bobka

Zoopisník

Miroslava Bobka

Obsah

Kdo se narodí dřív: knížka, nebo malý hrabáč?	9
Pohled do očí gorilího samce	11
Světový den luskounů naruby	17
Sběratelský jackpot	21
První pražské slune	
(a porodníci v brankářských rukavicích)	26
Největší a nejzácnější aneb stromový humr	29
Zázraky se dějí	35
Nepřítel uniforem	39
Zbytečná tragédie	45
Oslava postarší dámy	47
Harambe a Sosa	49
Maxmiliánův slon v Praze, léta Páně 1570	51
Věčné sny o lanovce	54
České učitelky a jadranskí žraloci	56
O poníkovi a Šípkové Růžence	59
Věc Makropulos	60
Mravenci se vracejí	65
Charón a Fatima mají svátek	70
Suvenýry z Pekingů	72
Jandův akát	75
Hledání tasmánského vlka	77
Tajemství Indonéské džungle	82
Petardy, rachejtle... ..	86
Předběžná zpráva o velké cestě „nočních hrdinů“	87
Příští zastávka: Bosna	94
Nejcennější zvíře v zoo aneb na hraně existence	96
Vzpomínka na maharádži z Džódhpuru a jejich slony	101
Babička měla pravdu, v trsech banánů mohou být pavouci	106
Když se na vás podívá miniaturní Godzilla	110

Je to tak, i zvířata si pořizují opici	113
Ornitolog James Bond a pavouk Nebelvír	115
Mongolská zima	117
Za převaláky do zimní Gobi	119
Studna v Gobi	123
Čas loučení s Donnou a Sitou	126
Rekordmani bez dopingů	129
Miliony a miliony ptačích životů mohou zachránit – samolepky	134
Česká Sibiř	138
Pytlák místo Černého Petra	142
Komodští draci a spása světa	145
Budou muset v zoologických zahradách hlídkovat ozbrojenci?	149
Osamělý mrtvý muž, ředitel zoo a husy kuří	151
Cvičení se slony, například s Maxem	154
Co se do Úkrytu v zoo nevešlo	158
Užovky na cestě k řece	162
Sedm zvířecích pamětníků	166
Naděje je silnější než zoufalství aneb pátrání po kachně s růžovou hlavou a paježuře sira Attenborougha	170
Šťastné číslo sedm	173
Co chybělo ve zprávě o roztomilých tygřích paterčatech	178
Pepíno, legenda z Chodníku slávy	182
Pravda o bájném olgoji chorchojovi	184
Vzpomínka z Tachin talu	187
Sajga mongolská: zvíře z jiné doby	195
Levharti uprostřed města	200
Lvíče k pomazlení? Jen snaha vydělat!	202
Trochu jiné muzeum aneb co dlužím svému příjmení	204
Má úhoř žebra? A kolik?	206
Nejlepší lavička	210
Úhoři, psychoanalýza a celý balík záhad	212

Kolik u nás uvidíte zvířat aneb co je a co není zoo	215
Toulavý autobus v nesnázích	219
Sklípkani. Velcí, malí, dokonce i láskyplní...	223
Sajgy běží (jako) o život	230
Divocí velbloudi, pouštní medvědi	
a nejdrsnější motorkáři světa	235
Žába velká jako lev. Ten z korunové mince	240
Složitá cesta k odchovu tygrů malajských	245
Hannoverský skandál: Všechno bylo jinak	250
Jeden dávný válečný příběh	
a česko-německé hroší smíření	252
Zachráníme nejstrašnějšího predátora?	255
Český národní pták: Straka? Sojka?	
Anebo koroptev, či skřivan?	259
Tančící medvědi a válka se záplavou plastů	262
Vánoce v zoo před 80 lety	266
Největší dobrodružství spočívá v tom,	
že jdeš za svým cílem	268
Rejstřík	279
Autoři fotografií	286

Kdo se narodí dřív: knížka, nebo malý hrabáč?

Zrovna když jsem se rozhodoval, jakou fotografii vybrat na obálku téhle knížky, přišla mi zpráva, že je potvrzena Kvídina březost. Fotografie s lachtanem Melounem šla tedy stranou a vyhrál snímek, na kterém moučnými červy krmím pár hrabáčů kapských – Draca a Kvídu.

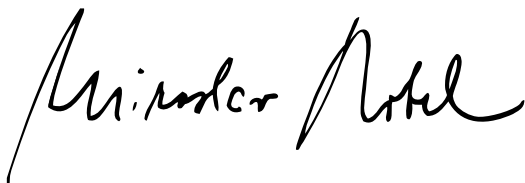
Kvída nejenže patří k mým nejoblíbenějším zvířatům, ale také jsem s ní už hodně zažil. Nikdy nezapomenu, jak jsme doufali, že se podaří odchovat její první slabounké mládě, které porodila v září 2013, a jak jsme se v říjnu 2014 marně snažili udržet při životě jejího druhého, rovněž velice slabého potomka. Ale nakonec jsme se přece jen dočkali, Kvída i my. Její a Dracovo třetí mládě, sameček Kito narozený v červenci 2015, už velice dobře prospívalo a Kvída se o něj láskyplně starala. Dnes žije Kito v Zoo Randers v Dánsku. Také čtvrté mládě, samičku Nyotu, která se narodila v srpnu 2016, již Kvída odchovala bez sebemenších obtíží a s přehledem zkušené matky. V době, kdy dokončuji rukopis této knihy, se Nyota chystá k přestěhování do Zoo Olomouc.

Základem knížky s Kvídou na obálce je výběr ze sloupků, které vycházely v Mladé frontě Dnes od jara 2016 do konce

- ◁ *V Zoo Praha narozená samička hrabáče kapského Nyota v lednu 2017.*

roku 2017. Obsahuje ale i texty, jež se objevily v jiných periodikách anebo tiskem doposud nebyly vydány. Většina se jich týká zoologické zahrady a přímo či nepřímo se tak na jejich vzniku podíleli i mnozí moji kolegové. Jmenovitě bych zde rád poděkoval Jaroslavu Šimkovi a Ivanu Rehákovvi. Děkuji však také těm, kdo se zasloužili o podobu této knihy, zejména Sabině Raškové, Radce Svobodové, Romaně Homonické, Lence Pastorčákové a Markovi Václavíkovi, a samozřejmě také fotografům, kteří nám poskytli své snímky. Avšak cokoli jsem napsal, jako první četli a posuzovali moje manželka Klára a syn Kryštof – a jim také děkuji ze všech nejvíc.

Ve zprávě o Kvídině březosti se uvádí, že termín jejího porodu není ani zdaleka jasný. Mohl by to být konec března, anebo duben 2018. Možná. Je tak otázka, kdo spatří světlo světa dřív – jestli tahle knížka, či další Kvídino mládě. Ale asi bych vsadil spíš na malého hrabáče...

A handwritten signature in black ink, reading "Miroslav Nohel". The signature is written in a cursive, flowing style with long, sweeping lines.

Pohled do očí gorilího samce

Je to technicky mimořádně špatná fotografie. Neostrá, a navíc ještě rozmazaná, pořízená dlouhým sklem na čas 1/25 sekundy. Proto jsem ji sem nakonec raději nedal. Museli byste se hodně snažit, abyste rozlišili, že je na ní zachycen stříbrohřbetý gorilí samec vykukující zpod padlého kmene – a kdo ví, jestli by se vám to vůbec podařilo. Ale přestože jsem v přírodě – ve Středoafričské republice a v „malém“ Kongu – pořídil stovky technicky téměř dokonalých záběrů volně žijících goril nížinných, tenhle jeden snímek mám navzdory jeho mizerné kvalitě opravdu rád.

Na jihu Kamerunu, jen pár kilometrů od hranic Rovnické Guineje, jsme v národním parku Campo-Ma'an pochodovali úzkými pěšinami vedoucími příšeším tropického deštného lesa. Podlézali a přelézali jsme padlé kmeny, uhýbali liánám a větvím, zakopávali o kořeny a překračovali cestičky agresivních mravenců. Při teplotě kolem pětatřiceti stupňů a vysoké vzdušné vlhkosti se z nás pot jen lil. Navzdory tomu jsem se nemohl ubránit pocitu, jako bych se prodíral dávno zarostlým a zdivočelým zámeckým parkem. Jen tu a tam se tyčil opravdu mohutný strom a většinu porostu tvořily menší stromky a křoviska. Šlo o sekundární les, který vyrostl

„Campement habituation“ v národním parku Campo-Ma'an. Využívají ho jak strážci, tak stopaři, kteří pracují na přivykání goril lidské přítomnosti. ▷

na místech vytěženého primárního lesa. I v něm však žijí gorily nížinné a u jedné z jejich skupin probíhá habituace, tedy přivykání na lidskou přítomnost.

Smyslem tohoto mnohaletého procesu, který je u goril nížinných nesrovnatelně obtížnější než u goril horských, je umožnit nejen jejich výzkum, ale zejména k nim přivést turisty. Ti znamenají zviditelnění národního parku a příjem pro místní obyvatele. Je to jednoduchá matematika: když budou gorily místním komunitám vydělávat, půjde je i zdejší přírodu mnohem snáz chránit.

Konečně! Naši pygmejské průvodci začali zvláštním způsobem pomlaskávat. Gorilí skupině, skryté v porostu kdesi nedaleko od nás, tak dávali najevo svou přítomnost. Prodírali jsme se houštím, abychom se k ní přiblížili, když se ozvalo hlasité gorilí zvolání. Pygmejové zamlaskali a ukázali, ať zůstaneme stát, dokud se gorily neuklidní. Jejich habituace v Campo-Ma'an – na rozdíl od několika skupin na trojmezí Středoafričské republiky, Konžské republiky a Kamerunu – není ještě dokončena, a třebaže probíhá lépe a rychleji, než se čekalo, ukazuje nesmírnou náročnost tohoto procesu. Podílí se na něm nejen pygmejské stopaři, jejichž role je zcela zásadní, ale i široké zázemí dalších pracovníků. Logistika je složitá a drahá. Navíc se strážci národního parku musí soustředit právě na oblast s postupně habituovanými gorilami, aby se nestaly obětmi pytláků. Roky práce a mnohamilionové

Ne, to není snímek gorilího samce, o kterém píšu. Tuhle fotografii jedné z habituovaných campo-ma'anských goril pořídila ve stejný den Lucka Vejmelková. ▷

investice v tvrdých a nejistých podmínkách střední Afriky, aniž by ke gorilí skupině doposud přišel byt jen jediný turista... Jestli jsem někdy koketoval s myšlenkou, že by se Zoo Praha mohla pokusit o habituaci goril v rezervaci Dja, pak v Campo-Ma'an jsem podobné úvahy rychle a navždy zavrhl.

Za okamžik nám průvodci ukázali, že můžeme jít. Ušli jsme jen pár metrů a dál jsme pokračovali příkrčením. Z porostu za mohutným padlým kmenem, zpoza příkrovu větví, lián a kořenů, se ozývaly zvuky vydávané gorilí skupinou. Stopař šeptem znovu připomněl, že tyto gorily ještě nejsou úplně přivyklé na přítomnost lidí, a pokynul mi, ať si lehnu. A tehdy jsem za padlým kmenem rozpoznal vyčnívající gorilí nohu. V příšerných světelných podmínkách jsem se na ni pokusil zaostřit teleobjektiv a několikrát jsem exponoval. Nato stopař zamlaskal a udeřil se do prsou. V tom okamžiku dosud skrytý gorilí samec sklonil hlavu k zemi, vykoukl zpoza kmene a zvědavě, skoro bych řekl až pátravě, se na mě podíval! Hleděli jsme si krátce do očí a pak jsem udělal ten jediný, velmi špatný snímek.

Ano, je to nepoužitelná fotografie, ale zachycuje jeden z mých nejsilnějších zážitků s gorilami.

Světový den luskounů naruby

Působilo to jako krutý výsměch.

V sobotu 20. února 2016 probíhal Světový den luskounů a sociální sítě se hemžily příspěvky o nutnosti je chránit. Všude možně po světě, včetně pražské zoo, se konaly akce, které upozorňovaly na nelegální obchod s jejich masem a šupinami. A u silnice poblíž kamerunského městečka Pouma, kudy jsme zrovna projížděli, visel na drátěném oku ještě živý luskoun. Zoufalý pohled!

Luskouni, kteří jsou díky svým šupinám občas přirovnáváni k „oživlým smrkovým šiškám“, žijí v jižní Asii a v Africe. Na obou těchto kontinentech jsou nezákonně loveni a konzumováni. Uvádí se, že každých pět minut je zabit jeden luskoun a že jde o nejčastěji obchodovaná divoká zvířata.

Z Asie přicházejí další a další snímky desítek a stovek zmražených luskounů, které zabavila policie. Z Afriky, kde jsou luskouni rovněž vyhledávanou lahůdkou, ale kde pro takovýto druh obchodu s jejich masem nejsou technické podmínky, se dozvídáme spíše o zabavených luskouních šupinách. Ty skupují místní překupníci, od nichž putují

*Samostatný řád Pholidota - luskouni -
zahrnuje osm druhů, z nichž čtyři žijí v Africe
a čtyři v Asii. U kamerunského městečka
Pouma šlo o luskouna bělobřichého. ▷*

do Asie a tam jsou využívány v tradiční medicíně. Občas překupníky někdo chytí. Eric Kaba z organizace LAGA, která v Kamerunu i dalších zemích střední Afriky bojuje proti pytláctví, mi krátce před Světovým dnem luskounů poskytl čerstvé fotografie dvou set kilogramů (!) luskouních šupin zabavených ve městě Bertoua poblíž biosférické rezervace Dja. A přímo na správě této rezervace mi její ředitel zakrátko ukázal další pytel šupin z luskounů zabavený pro změnu u města Somalomo... Raději ani nechci domýšlet, kolik luskounů muselo pro takové množství šupin zahynout a kolik podobných zásilek prošlo bez povšimnutí.

Trpící, k smrti odsouzený luskoun, který visel na drátěném oku u Poumy, byl na prodej za 4 000 středoafričských franků, tedy asi 170 korun. Pytlák, který ho chytil, přitom snad ani neměl pocit, že dělá něco špatného. Luskouni se ve střední Africe loví o překot. A v naprosté většině případů nejde o lov z hladu, jak by se někdo mohl domnívat, ale o prachobyčejné pytláctví a kšeft.

A tak ačkoli je Světový den luskounů hezká věc, jejich zoufalá situace si žádá víc než jenom proklamace. Bohužel, pokud jde o konkrétní činy, přinejmenším ve střední Africe jak úřady, tak ochránářské organizace – až na nemnoho čestných výjimek – doposud selhávají.